Ono što radite tokom svog postojanja, odzvanja u vječnosti.

Mesihović Salmedin

Skromne opservacije u vezi Boga i Vjere

Sarajevo, 2022. god.

Uvod

Ovaj esej je inspiriran i motiviran idejom da sam dužan da ona svoja razmišljanja i stavove, a do kojih sam došao na različite načine u toku svoga života, iznesem javnosti. Sadržina djela je jedan bar mali pokušaj da se pokuša kretati na putu spoznavanja Istine, i pokušavati bar djelomično i u malim koracima dokučivati što se to krije iza termina kao što su Vjera, religija, Bog, te iza onih manifestacija kojima ih ljudska vrsta slavi. Sa druge strane je ovo i isto jedan skromni doprinos tome da se nadvlada zlo koje proističe iz sukoba koje generiraju netrpeljivost i mržnja kojima kao izgovor služe često i pozivanje na takozvane "apsolutne istine" u navodnim otkrovenjima religija i ideologija.

Spoznati istinu je jedan vrlo težak posao, jer se istina često smatra relativnim pojmom i tumači je kako ko hoće, ali upravo je istina koja se tiće gore spomenutih termina apsolutna i na njih se ljudsko poimanje relativnosti ne može odnositi. Danas, a i u toku cjelokupne ljudske historije postoji mnogo onih koji tvrde da je u potpunosti znaju i to koriste u ideološke ili čisto pragmatične svrhe. Ali činjenica je da do danas, a sigurno neće ni u bližoj pa i nešto daljoj budućnosti apsolutna istina u potpunosti nije otkrivena niti spoznana. Tako da se sa nekom istinom i tačnošću mogu dati samo neki fragmentirani aspekti Spoznaje, ali ne i čitava Istina. Znači čovječanstvo se još uvijek kreće na putu Spoznaje, zahvaljujući vlastitom napretku i progresu postupno ali stalno okrivajući djeliće te Spoznaje. Na kraju puta i cilja svoga postojanja, čovječanstvo će i otkriti Apsolutnu Istinu/ Spoznaju.

Od postanka ljudske vrste temeljna sloboda pripada humanoidnoj jedinki. Međutim, pošto je čovjek biće zajednice i samo kao jedinka zajednice može preživjeti, on je u početku instiktom, a kasnije razumom i svojom voljom prenio dio te svoje slobode na zajednice u kojima se nalazio i radi toga su te zajednice i same postajale suverene. Radi realizacije te suverenosti te zajednice imaju i institucije. Znači i zajednice i institucije su samo servis realizacije one temeljne slobode i

suverenosti svake ljudske jedinke, a nisu same sebi svrha, znači bez ostvarivanja zadataka zbog kojih su nastale one gube smisao postojanja. Tako u slučaju kada postojeće zajednice i njihove funkcionalne institucije prestanu da djeluju, da postaju dekadentne i slabe, kada se nalaze u posvemašnjem rasulu i destrukciji, ljudske jedinke imaju puno pravo, ali i punu odgovornost da prenosom suvereniteta i dijelova svoje slobode formiraju nove zajednice sa funkcionalnim institucijama. U tom slučaju stare destruirane i prevaziđene zajednice i institucije prestaju da postoje, a nove zajednice nastale bilo revolucionarnim bilo evolucionim putem preuzimaju svoj zadatak i svoju dužnost.

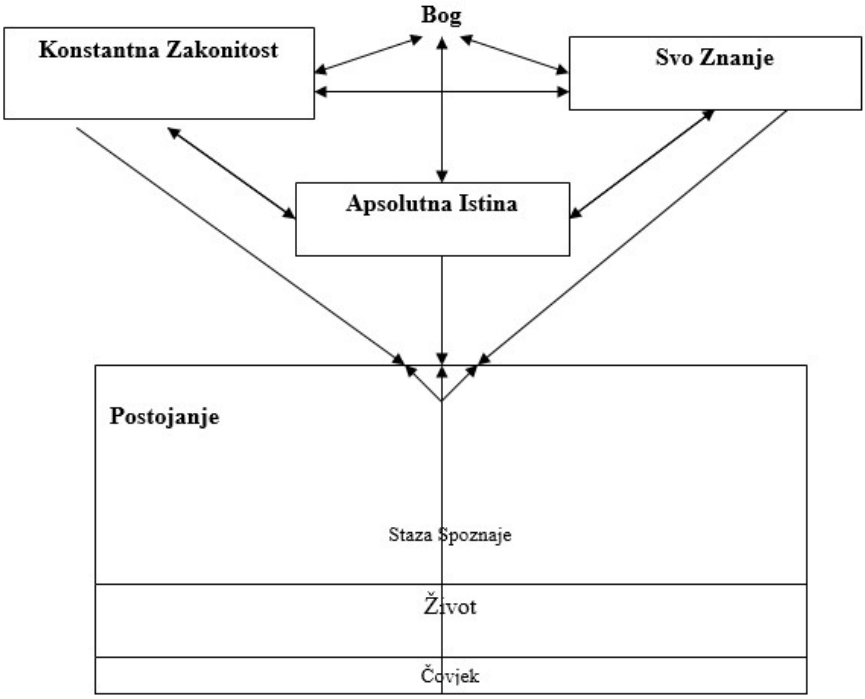

Napomena

: Život je podskup Postojanja, a čovjek je podskup Života

Sve funkcionira na osnovu zakonitosti, makar nekada izgledalo da je sve samo zbir niza slučajnosti. Kada se ipak dublje sagleda vidi se da sve što se desilo i što se dešava odvija po nekoj shemi, nekim pravilima, da ima uzrok, da ima povod i da ima posljedicu...itd... To bi podrazumijevalo da se cjelokupno Postojanje odvija/funkcionira na osnovi zakonitosti, sistematiziranih u sustav skup – podskup.

Opći, univerzalni skup je nepromjenjiv/konstantan i mogao bi se terminološki odrediti kao Konstantna Zakonitost. Ta Konstantna Zakonitost je i sama proizašla iz Boga ili je vjerojatnije riječ upravo o samom Bogu, Ona je svuda i uvijek u ***svemu***, utiče na ***sve*** i iz nje ***sve*** proizlazi i radi nje ***sve*** i postoji i funkcionira. Ona i uzrokuje kompletno postojanje i neodvojiva je supstanca suštine Univerzuma, njegova bitnost. Konstantna Zakonitost je stalno prisutna i ne može se zaobići i njeno prisustvo se osjeća u svim ostalim zakonitostima. Izvan okvira skupa Konstantne Zakonitosti ništa ne funkcionira i ne postoji, odnosno nema više zakonitosti. Iz Konstantne Zakonitosti proizlaze svi njeni podskupovi zakonitosti, koji se opet dalje podskupiraju sve do najmanjih i najdaljih čestica Postojanja...

Pošto je Konstantna Zakonitost osnovni, nepromjenljivi, sveobuhvatni bitak, iz nje prvo proizlaze i nepromjenljive, vječne zakonitosti (npr. naše postojanje, sve što je prošlo je zauvijek prošlo i nijedan prošli dan se ne može vratiti niti ponovo doživjeti). Onda slijede i druge zakonitosti, koje izgledaju sve relativnije i promjenljivije kako se ide prema nižim sferama subordiniranih podskupova. Svaki podskup je ustvari subordiniran svome Skupu, i tako se ide dalje sve do same Konstantne Zakonitosti. Ustvari zakonitosti svakog podskupa su uvjetovane od strane zakonitosti skupa kojem pripadaju. I tako međusobno uvezane zakonitosti osiguravaju harmoniju i sklad razvitka i kretanja unutar općeg okvira ili skupova i podskupova koje su one stvorile i koje održavaju. Iz njih proizlaze i unutar okvira ostaju i ostale zakonitosti, pa i slobodna volja svakoga čovjeka koja je jedna od bitnijih naših kotača u kretanju stazom Spoznaje. Ipak je potrebno imati u vidu da je i slobodna volja ustvari proizvod viših sustava skupova i podskupova zakonitosti.

Ustvari čitav Život, uključujući i ponajviše čovjeka, se stalno izdiže u spoznavanju i korištenju sve viših i viših skupova zakonitosti iz epohe u epohu. Tako je Život, zahvaljujući ponajviše čovjeku u posljednjim etapa kretanja po stazi Spoznaje (naravno vođeno Konstantnom Zakonitosti kao apsolutnom kategorijom i zakonitostima koje proizlaze iz viših skupova) do danas uspio da spozna, pa i da koristi one podskupove zakonitosti na različitim skupovno – podskupovnim sferama. Čak je došao i do fragmentarnih spoznaja o pojedinim vječnim, nepromjenljivim zakonitostima ili ih bar naslućuje. Čovjek je uspio i da svojim razumom i spoznajno – kreativnim procesom počne i sam uobličavati određene podskupove zakonitosti, koje su trajnijeg ili privremenog karaktera (za ad – hoc situacije). Čovjek tako može kreirati skup trajnijih (ali ipak i promjenljivih) zakonitosti kao što su promjena zemljopisnih osobenosti (skretanje toka rijeka, melioracija...itd.) ili ljudsko ustavno određenje. U okviru skupa trajnijih zakonitosti (koji je isto tako podskup neke više skupne sfere... i tako dalje sve do Konstantne Zakonitosti) koji se naziva i ustavno uređenje, mogu postojati podskupi privremenih zakonitosti kao npr. krivično zakonodavstvo, ekonomsko zakonodavstvo, porodično zakonodavstvo... itd. Ta ljudska sposobnost je samo posljedica etapnog puta Života kroz njegove evolutivne i revolucionarne etape.

Ipak da bi se shvatila i razumijela Konstantna Zakonitost, odnosno sva njena obuhvatnost (uključujući kompletnu sadržinu sustava skup - podskup), ljudska svijest sa početka XXI. st. još uvijek nije u dovoljnoj mjeri sazrela, a da li će ta svijest biti u stanju da je shvati ostavićemo budućim generacijama, i posebno nauci/znanosti i našem svestranom radu i kreativnosti koji su oruđe Spoznaje. Važno je da mi samo postavimo nove stepenike i nivoe na putu ostvarenja cilja, ostvarivanja konačne Spoznaje i saznavanja Istine.

Konačna Spoznaja u potpunosti uključuje i konačno saznavanje Apsolutne Istine, koja u sebi sve objedinjava. Ta zaokružena Spoznaja = Apsolutna Istina je i sama proizašla iz Boga ili je vjerojatnije riječ upravo o samom Bogu, Ona je svuda i uvijek u ***svemu***, utiče na ***sve*** i iz nje ***sve*** proizlazi i radi nje ***sve*** i postoji. Ona je osnova kompletnog Postojanja i neodvojiva je supstanca suštine Univerzuma, njegova

bitnost. Apsolutna Istina je stalno prisutna i ne može se zaobići i njeno prisustvo se osjeća (bez obzira da li mi danas bili svjesni nje ili ne). Izvan Apsolutne Istine ne postoji ništa, jer laž može biti samo produkt našeg djelovanja i razmišljanja, ali ne onog najvišeg.

Apsolutna Istina objedinjava i kompletnu spoznaju, odnosno Svo Znanje. Da bi se došlo do Apsolutne Istine potrebno je apsorbirati i spoznati Svo Znanje. To Svo Znanje je i samo proizašlo iz Boga ili je vjerojatnije riječ upravo o samom Bogu, Ono je svuda oko nas i čini noseću kičmu kompletnog Postojanja i ***svega*** što postoji. U skladu sa njim *sve* postoji i ono podrazumijeva i kompletan sustav skupova i podskupova zakonitosti, uključujući i Konstantnu Zakonitost, jer bez njega ne bi postojalo znanje o njima, pa samim tim ne bi ni postojale. Svo Znanje je neodvojiva supstanca Univerzuma, njegova bitnost. I Bog će se u punom kapacitetu spoznati onoga trenutka kada naši potomci budu apsorbirali i spoznali Svo Znanje. Izvan Svog Znanja, ništa ne postoji jer nema logike da nešto postoji izvan Apsolutne Istine ili Konstantne Zakonitosti, kao što je nemoguće Konstantna Zakonitost i Apsolutna Istina postoje izvan Svoga Znanja. U suprotnom kada bi ova tri oblika jednine postojala izvan zajedničkog jedinstva, riječ bi bila o kontradiktornosti i apsurdu. A to je nemoguće.

Za sada raspolažemo samo za parcijalnom spoznajom. Tako da dok još uvijek nismo dostigli vrhovni stupanj Svog Znanja, još nema ni spoznaje Apsolutne Istine. Činjenica je da za sada još uvijek nismo sabrali i spoznali Svo Znanje, što znači da još ne poznajemo Apsolutnu Istinu. Radi toga je u ovim uvjetima i stupnju spoznavanja besmisleno govoriti i zastupati neku apsolutnu istinu, kako to rade mnogi istaknuti i glasni pobornici abrahamističkih denominacije i pojedinih političkih i društvenih ideologija koje su svoje dogme prijetvorno proglasili za apsolutne istine. Dok god postoji nepoznato znanje, još uvijek nema ni spoznaje Apsolutne Istine. Naravno stupanj Apsolutne Istine još uvijek nije dostignut, jer čovječanstvo nije spoznalo Svo Znanje. Naravno, valjda će se i Apsolutna Istina i Svo Znanje jednom spoznati, ali da bi se došlo do toga potrebno je i nadalje se ustrajno i ispravno kretati na Stazi Spoznaje.

Konstantna Zakonitost, Apsolutna Istina i Svo Znanje ili neposredno proizlaze i same iz vrhovnog (osnovnog, nepromjenljivog, sveobuhvatnog) bitka, nazovimo *ga* ili nazovimo *je* Bog ili su i same taj bitak, tj. Bog. One su i manifestacije i temeljne sastavnice Boga, te samim tim predstavljaju i srž egzistencije Univerzuma i one su izvor svega, a ujedno i ***sve*** jer u sebi objedinjuju i sebe i ono čemu je izvor. Iz njih proizlazi Postojanje.

To Jedinstvo je sastavni dio prirode, ustvari čini njenu i esenciju i samu prirodu i samu materiju i antimateriju, ukratko ***sve***. Ono je samo jedno i iznad njega nema nikoga, ***sve*** mu je podređeno. Ono nema nadnaravne moći, niti je njegova moć izvan granica mogućeg, odnosno izvan sebe samog, odnosno izvan Konstantne Zakonitosti, Apsolutne Istine i Svog Znanja. U suprotnom, to bi bilo kontradiktorno sa njim samim. Ono nije neko zasebno ni «duhovno» ni "materijalno" biće, pa samim tim ne postoji kao posebna osobnost. Znači da Ono nije neka zasebna super i natprirodna (jer ako je Ono i sama priroda, kako onda može biti i nadpriroda), svemoguća svjesna posebnost sa extra moćima. U skladu sa tim ne postoje ni druga tzv. "duhovna bića" kao što su anđeli, demoni, meleci, djini, sveci i slično, kao ni posebni "duhovni, drugi svijet". Ono je direktno uvezano sa ovim Postojanjem jer je i njegov sastavni dio, ali i samo Postojanje. Znači nema drugog Postojanja. Ono je krajnja i svuda sadržinska čestica koja u sebi sadrži bit i osnovu Univerzuma, ona je i uzrok njegovog nastanka, ali i sam nastanak, uzrok njegovog razvitka ali i sam razvitak, razlog njegovog postojanja, ali i samo postojanje, razlog njegove svrhe ali i sama svrha, i razlog njegovog cilja, ali i sam cilj. Znači riječ je o esencijalnoj srži egzistencije Univerzuma i njegovog toka Postojanja. Ona je samim tim svuda oko nas i u nama.

Vjera

Od samih početaka svoga postojanja ljudski rod je težio da otkrije svrhu svoga bivstvovanja, odnosno čim je stekao sposobnost mišljenja u čovjeku se javila težnja da otkrije tajne Univerzuma i da ih tumači. Rođenje i smrt su bile neke od tih tajni sa kojima se prvo suočio. Najstariji dokaz o postojanju "duhovnog" vida u životu čovjeka imamo još iz paleolitika jer je pračovjek vršio obrede prilikom sahranjivanja svojih mrtvih. Dokazi o postojanju kultova i nekih oblika protoreligije postaju sve češći u kasnom paleolitiku. Religija kao jasan sistem vjerovanja etablira se u neolitiku. Već se sa sigurnošću može govoriti o egzistenciji vjerovanja u Veliku Majku, božanstvo plodnosti i rađanja. Historijski narodi poznaju reminiscencije vjerovanja u Veliku Majku kao boginja Demetre i Kibele. Od tada do danas kao uvijek prateća pojava ljudskog postojanja postoji i njegova želja da otkrije suštinu i razloge postojanja. Različiti su načini, od totemizma, animizma, politeističkih panteona, dualizma, helenske filozofske misli, ritualizma, racionalizma, abrahamističke religiozne misli, filozofskog monoteizma, panteizma, misticizma, agnosticizma, deizma, etike, historijskog materijalizma, ateizma i mnogih drugih bezbrojnih oblika tumačenja postojanja, Vjere i Boga. Znači da se kao posljedica pojave "duhovnog" izraza čovjeka javila i Vjera koja bi se najlakše mogla objasniti kao traženje puta ili kretanje po putu ka Istini. Znači Vjera bi bila staza po kojoj se čovjek kreće kako bi odgovorio na esencijalna pitanja o svome postojanju. To je jednostavno rečeno staza Spoznavanja, a ne sistem molitvi, obreda i dogmi.

Tu svoju Vjeru čovjek je kroz historiju svoga postojanja mnogo puta doveo u iskušenje, znao je nekada i u potpunosti od nje odstupiti, ali je Vjera bila stalno prisutna, samo se manifestirala u više različitih izraza i pojava već prema stepenu historijskog, društvenog, ekonomskog, naučno – tehnološkog, političkog i intelektualnog nivoa određenih kultura. I kada je bila odbačena, kompromitirana i dovedena u iskušenje Vjera je živjela u glavama pojedinaca ili grupa, njihovom nasljedstvu da bi s vremena na vrijeme na svijetlo dana izbijale iskrice Vjere donoseći nagle i sudbonosne promjene u ljudskom društvu,

pokrećući ga iz statičnosti ili ubrzavajući njegov dalji razvoj i naravno potiskujući degenerirane i prevaziđene religijske oblike. Vjera pomaže čovjeku da ispuni zadatak svoga postojanja. Vjera je sadržina. Forma samo zaokružje i predstavlja tu sadržinu.

Religija

Kada je riječ o terminima Vjera i religija, potrebno je navesti, i pored toga što se danas često ova dva termina smatraju i koriste kao sinonimi, da je riječ o dva sadržinski različita pojma. Ono što se danas predstavlja kao «vjera» ili «vjere» se može definirati bolje i preciznije kao religija, i u dobrom dijelu slučajeva su sušta suprotnost onoj suštini koja se ispravnije terminološki određuje kao Vjera. Religije bi se mogle objasniti kao institucionalizirane zajednice bazirane na postavljenoj, pridržavanoj i štićenoj dogmi, ideološkom načinu razmišljanja, historijskom procesu ili u slučaju mnogobrojnih kultova nastalim na osnovama "ovozemaljskih" interesa, fanatizma i neznanja. Historijskim razvitkom religije su u svom praktičnom djelovanju postale čisto ideološki, pa u pojedinim slučajevima i politički ili finansijski pokreti. U pojedinim društvima religija je i staleški i klasni čuvar, često i konzervator društvenog poretka. Samo npr. hinduizam je ljude podijelio u kaste, jedan sloj ljudi u potpunosti odbacio (nedodirljivi). Rimokatolička crkva je dugo vremena bila najvažniji činilac u odbrani feudalnog društva i najogorčeniji protivnik bilo kakvog progresa. Osmanska dinastija je uzurpirala kalifat i svoju sudbinu direktno povezivala sa sunitskim islamom. Ruska pravoslavna crkva baštineći tradiciju vizantijskog cezaropapizma toliko je bila nazadna i destruktivna po rusko društvo da su samo vanredne i surove mjere Petra Velikog mogle da preokrenu tok ruske historije. Primjeri iz današnjice Saudijske Arabije, Irana, Izraela gdje je ideologija religije smisao egzistencije režima ili Tibeta gdje se ideologija religije stopila sa političkim pokretom samo su dokazi koji potvrđuju pravilo. Karakterističan je slučaj Srpske pravoslavne crkve koja je izvršila potpunu identifikaciju srpskog naroda i same sebe. Svaka od tih religija je izgradila i svoj simboličko-identifikacijski kod.

Pod simboličko-identifikacijskim kodom podrazumijeva se vanjska predstava religijsko-ideološke pripadnosti. To su : obredi, praznici, karakteristični pozdravi, jezik molitve, simboli, način odijevanja, tradicija itd. Vrlo je zanimljivo analizirati taj najznačajniji vid vanjskog predstavljanja tih religija. Na primjer polumjesec i zvijezda su se prilično kod pojedinih muslimanskih naroda udomaćili kao simboli religije. A u stvari su to simboli grada Bizanta, kasnije Istočnog rimskog Carstva, da bi ga poslije preuzele Osmanlije i prenijele uzduž svoje Imperije. Taj simbol sa Islamom nema nikakve veze. Slično je i sa krstom, prve oznake ranih kršćana su bile ribe, da bi se tek kasnije udomaćio krst. Svi ovi simboličko-identifikacijski kodovi, iako tercijarnog značenja i produkt su uglavnom ljudskog djelovanja, imaju ogroman ako ne i prevashodno značenje, jer je lakše sa njima manipulirati narodom, nego tom istom narodu objašnjavati suštinu religiozne dogme. U svome praktičnom djelovanju religije su se, izuzev časnih izuzetaka, pretvorile i u sluge sujevjerja, straha i idolopoklonstva, produkte mržnje i kaosa.

Kao što se može iz svega navedenog vidjeti, religija u današnjim uvjetima zbog svoje i dogmatske i praktične krutosti, kao i poradi svoje prevelike iskompromitiranosti u svakidašnjim stvarima najrazličitijih aspekata je ustvari najobičnije zastranjivanje i skretanje sa staze Vjere. Suština povratka Vjeri, odnosno povratku kretanju na jedino ispravnoj stazi Saznavanja i Spoznavanja, je u odbacivanju religije kao dominirajućeg činioca u savremenom svijetu. Isto tako ne postoji više Vjera, kao što postoji na desetine i stotine različitih religija (a historija ih poznaje još na hiljade koje su se ugasile onda kada je i potreba za njima prestala). Vjera, odnosno staza Saznavanja i Spoznavanja je samo jedna. Naravno različiti su načini kretanja po toj stazi, što u skladu sa općim principom o slobodi savjesti i stalnoj težnji ka dostizanju istinite spoznaje (odnosno spoznajnom procesu) i nije tako loše. Zahvaljujući slobodi savjesti se olakšava pa i ubrzava kretanje po stazi jer se čovjek oslobađa dogmatskih okova koji ga neminovno sputavaju. A najbolji način da se čovjek povrati na stazu Vjere i da se njom pravilno kreće je korištenje razuma, te alatke koju je čovjek najviše razvio, i koju još i više, dublje i dalje treba razvijati.

Manifestacije

Pošto još uvijek nema konačne Spoznaje, normalno je očekivati da se razvije na desetine, stotine različitih shvatanja, odnosno manifestacija o toj Spoznaji i Saznanju. Te manifestacije mogu biti i rezultat individualnog rada i spoznaje ali i zajedničkog nastupa i rada određene grupe ili zajednice, i to upravo iz razloga različitih puteva spoznajnog procesa i individualiteta pojedinca ili zajednice. Te različite manifestacije su sasvim objašnjive i razumljive kada se zna da se još uvijek nije spoznala sva Istina, već je riječ o čitavom nizu fragmentarnih spoznaja. Te manifestacije mogu biti i naučnog i filozofskog i etičkog i religioznog pa i drugog karaktera. Ta različitost je i sasvim dobra pa i poželjna jer omogućava svestraniji, nedogmatski razvitak i ubrzanije kretanje, bez dogmatskih zapreka, na putu ka konačnoj punoj spoznaji Istine, ali samo pod uvjetima da nijedna od manifestacija za sebe ne zahtijeva apsolutizirajuće i vladajuće pravo, ukoliko ne zastupa uski dogmatski stav, uvažava druge manifestacije, ne izaziva sukobe i dozvoljava pojedincima ili zajednicama da samostalno razvijaju svoje stavove i shvaćanja. I tako sve dok se ne dostigne konačna Istina i Spoznaja, a za to će nesumnjivo trebati još vremena.

Materijalno i "duhovno" su povezani i čine jednu čvrstu cjelinu, kada bi nestao jedan svijet ni drugi ne bi postojao, ustvari i "duhovni" i materijalni život su sastavljeni od iste supstance-čestica (atoma, elektrona i sl.), pa se može reći da ne postoji neki zasebni "duhovni" svijet niti život. Tjelesno vaskrsenje je nemoguće, jer tijelo nije vječno, nije moguće da se čestice poslije propasti tijela ponovo skupe i sjedine. Na klasičan način zamišljeno vaskrsenje tijela protivi se svim zakonitostima Univerzuma. Raj i pakao u klasičnom smislu kako se zamišlja isto ne postoje. Ako se čovjek pridržava zakonitosti postojanja onda je u «raju», u suprotnom je u «paklu». Do Saznavanja i Spoznavanja se dolazi samo istraživanjem, otkrivanjem, razmišljanjem, rasuđivanjem i zaključivanjem, svaki iracionalizam i strah dovodi samo do gubitka. Saznavanje ne može biti skup mističkih radnji (misterija) koje se periodički upražnjavaju niti je to skup strogo određenih dogmi, nego prije svega svestrano istraživanje i

Posvećivanje, normalno i racionalno prihvaćanje i odbacivanje argumenata, i stalna potraga na svim poljima. Tako je nepotrebna manifestacija u smislu obreda, misterija i žrtvovanja.

Spoznaja je krajnji cilj, najveći stepen vjerske spoznaje. Potpune spoznaje još ni sada u svijetu niko nije svjestan. Današnji čovjek je ipak bliži toj spoznaji nego što je to bio njegov predak u ranom srednjem vijeku koji je vjerovao da je zemlja ravna. A danas smo proniknuli u tajne atoma i DNA. I svakim danom čovječanstvo, zahvaljujući snazi svoga razuma i tijela, sve je bliže toj spoznaji dok jednog dana čovjek ne ostvari cilj svoga postojanja=konačnu Spoznaju.

Čovjek se nalazi u stalnom procesu sticanja Spoznaje, koja se stiče iz trenutka u trenutak. Ni jedan moment u sadašnjem dobu raspolaganja stepenom spoznaje nije apsolutan. Uvijek se dolazi do novih podataka, do novih stavova, ispravljaju se greške, korigira. Sve se nalazi u jednom nizu stalnog poboljšavanja, usavršavanja, unapređivanja i produbljivanja spoznaje, praktično iz sekunde u sekundu. Analiziraju se i podvrgavaju skepticizmu svi detalji, usavršava se naš razum, postajemo jači, moćniji. Sticanje Spoznaje ne znači samo mistično udubljivanje u teološke odredbe i filozofske rasprave, nego i svaki praktični rad, koji nam se na prvi pogled ne čini kao proces sticanja spoznaje, ali svaki apsolutno svaki produkt naše djelatnosti (umne i fizičke), može značiti i proces sticanja spoznaje. Tako se praktično i čovjek koji stvara u fabrici, seljak u polju, pronalazač i intelektualac nalaze na istom putu Spoznaje, jer se svi oni nalaze u čvrstoj međuzavisnosti odnosa, i jedan bez drugog ne bi mogli postojati. Svaki čovjek je u principu slobodan u svojoj spoznaji i svijesti. Svaki čovjek je sposoban da se sam upusti u Vjeru, i nije mu potreban nikakav institucionalizirani posrednik.

Da bi se što lakše unapređivao zadatak, mora se skupiti sve stečeno znanje, koje je bilo posljedica postojanja. To zajedničko skupljeno znanje je neprocjenjivo bogatstvo, a onaj ko raspolaže većim znanjem i umijećem, bliži je Spoznaji. Najveća vrijednost koju Vjera zahtijeva je stvaralački rad i težnja napretku, jer je svaki rad smisao postojanja.

Rad produhovljuje, sprečava dekadenciju, oplemenjuje dušu. Rad je spasonosan za čovjeka. On ga oslobađa zli misli, usmjerava na nešto konstruktivno i približava Spoznaji i to je jedan od osnovnih alata kojima smo obdareni.

U biti postoje dvije strane koje su suprotstavljene. Uvijek postoji nešto ili neko što usporava napredak, kretanje na putu Spoznaje ili ugrožava njihove vrijednosti. Ovakva dualistička egzistencija je uzrokom borbi koje nasuprot proizvode veliku energiju koja je pokretač ljudske civilizacije, jer su «dobro» i «zlo» međuzavisni i međusobno prožeti. Nije baš lako nekada ni u pojedinim slučajevima dokučiti što je to «dobro» a što «loše». U svakom čovjeku su prisutne ove strane i na njemu samom je da se u sebi izbori, da prevlada zlo u sebi, da olakša svoje kretanje na putu Spoznaje, da pomogne i drugima da to zlo prevladaju, ili ako nije moguće da to zlo eliminiraju. Čitav Univerzum i sve što postoji od najmanje tvarne supstance, je međusobno povezano zahvaljujući uzročno-posljedičnoj vezi, jer je sve što je postojalo, postoji i što će postojati potekli iz jednog jezgra, razvijajući na osnovu zakonitosti procese svoga daljeg odvijanja.

Sloboda savjesti

Svaki čovjek ima pravo na slobodu savjesti u poimanju i doživljaju Vjere, odnosno svako ima garantirano pravo da to svoje poimanje i izrazi. Niko nema pravo da slobodu savjesti čovjeka sputava i veže je samo za jednu usko preciziranu i krutu dogmu o Spoznaji i procesu Saznavanja. Jer pošto čovjek još uvijek nije stekao potpunu spoznaju, onda je samim tim i besmisleno tvrditi da postoji jedna zaokružena dogma, i zato je potrebno razvijati slobodu savjesti jer se jedino tako mogu steći uvjeti da nekada u dalekoj budućnosti čovječanstvo dođe do konačne spoznaje. Do Saznanja i Spoznaje se dolazi etapno, u više faza, i svaka nova etapa saznanja treba da bude obuhvatnija, bolja, savršenija i preciznija.

Posvećenost objekata, mjesta i idola

Nepotrebno je i postojanje i nekih posvećenih objekata (hramova), mjesta (npr. za hodočašća) i idola iz dva jednostavna razloga, prvo jer se Saznanje može sticati bilo gdje, zatim jer je Ono svuda i jer u krajnjoj konsekvenci iz njega proizlazi. U ranijim razdobljima hramovi, mjesta za hodočašća i idoli su imali svoju jasnu (u pojedinim slučajevima i općekorisnu) funkciju. Ona su bila mjesta oko kojih i u kojim se okupljalo stanovništvo, imali su i arhivsku službu, pa i obrazovno-vaspitno i ekonomsku sadržinu. Ali u današnjim uvjetima, njihovo postojanje je postalo prevaziđeno i izlišno posebno imajući u vidu da njihova neka specijalna božanska posvećenost ne postoji. Naravno, to ne znači da određene grupe istomišljenika ne trebaju da imaju neka mjesta za okupljanje, druženje, razmjenu mišljenja i stavova. Ali ti objekti ili samo mjesta imaju samo tu praktičnu funkciju i ništa više.

Poruke

Bog ima direktnu vezu sa svakim čovjek, jer je i on jedna od posljedica njegovog postojanja i djelovanja. Naravno, ne razumijevaju svi na isti način tu vezu, niti su je uopće svjesni, a i različiti su i nivoi inteligencije i sposobnosti svakog od ljudi. Neki pokušavaju dublje i dalje proniknuti u tajne postojanja i nalaze se aktivnije na stazi Vjere. Zato su je i pokušavali rastumačiti preciznije i detaljnije, i iznijeti svoje mišljenje. Njihova mišljenja su, sasvim logično, bila uvjetovana razinom dostignutog općekulturnog i civilizacijskog razvitka, te problemima svijeta i društva u kojem su oni živjeli od najobičnijih praktičnih pitanja do općih teorijskih postavki. Pa i njihova učenja, često sistematizirana u nekoj vrsti knjige ili običnog spisa, je potrebno primarno shvatiti u tome kontekstu odnosa datog vremena, prostora i okolnosti (prilika).

Po Islamu muškarcima je zabranjeno da nose svilu i zlato. Ovo je najbolji primjer kako sve treba promatrati u kontekstu vremena, prostora i okolnosti i kako je potrebno shvatiti suštinu odredbe, a ne

samo njegovu formu. A suština odredbe je najobičniji zakon kojim se ograničava luksuz ili zabranja pokazivanja luksuza i javnog iskazivanja statusnog društvenog i imovinskog položaja. U VII. st. zlato i svila su imali znatno drugačiju vrijednost nego danas. Svila se uvozila sa Dalekog Istoka i bila je skupa, a zlato je bilo najvažnije sredstvo plaćanja. Danas je situacija znatno drugačija. Svila i zlato nemaju ni približno takvo značenje kao u ranom srednjem vijeku. Danas su statusni simboli skupi automobili, skupa markirana odjeća koja nije svilena... i slično. Zanimljiv je primjer zabrane korištenja vina. Svrha te odredbe je borba protiv zavisnosti i gubljenja razuma uslijed opojnih sredstava, a ne puka zabrana da se pije vino (koje ima i korisnih osobina za čovjeka ako se konzumira kako treba i u umjerenim količinama). Danas su od alkohola mnogo opasniji droga (u svim varijantama od marihuane do sintetičkih droga, heroina i kokaina) i cigarete. I bukvalnim shvatanjem i prihvatanjem gole forme odredbe droga bi bila dozvoljena, a vino ne, što bi bio paradoks. Slično je i sa poligamijom u Islamu. Odredbe koje kao formalno dozvoljavaju poligamiju u suštini je upravo onemogućavaju, jer su tako postavljene da je nemoguće ispuniti uvjete da bi se uopće mogla upražnjavati poligamija. Sličan primjer je i sa ropstvom, jer formalno Kuran dozvoljava ropstvo, međutim u suštini ga osuđuje. Znači vjerovati u nešto ne znači samo se zadovoljavati predoćenom formom ili se slijepo i nekritički držati nje, nego upravo suprotno→otkrivati suštinu koja se krije iza predočenog formalnog oblika. Pitati zašto, zbog čega i kako je temelj vjerovanja.

Nažalost ta učenja su se često pretvarale od budućih generacija u najobičnije dogme, pa i političke, društvene i općekulturne ideologije koje su u velikoj mjeri oblikovale ljudske zajednice. Zato je i pogrešno odnositi se prema tim mišljenjima čisto dogmatski, pa i idolopoklonički, posebno ako su ona pretočena u knjigu, spise ili samo skup obreda/misterija. Jer na stazi Vjere su bili ne samo ti poslanici ili posvećene osobe, nego i mnogi filozofi, naučnici, kulturnjaci, istraživači itd.

U skladu sa osnovnom vodiljom Vjere o strogom jedinstvu Boga potpuno je pogrešno vjerovati da se božansko manifestira još u nečemu. Znači pridavati osobine Boga, odnosno manifestacije Konstantne Zakonitosti, Apsolutne Istine i Svog Znanja samo, posebno nečemu, što je proisteklo iz njih je u direktnoj suprotnosti sa monoteizmom. Radi toga je izlišno smatrati da se Bog manifestira još u nekim oblicima, odnosno prosto rečeno da su neke religijske knjige ili pojedinci zamjena za Boga. Pošto je sve proisteklo iz Boga ne može se govoriti da je samo nešto bliže, ili da samo nešto ili neko sadržava posebnu njenu božansku sadržinu. SVE JE BOŽIJE.

Ateizam obrazovanih

Prisutna pojava u današnjem svijetu jeste stanje svijesti i "duhovnosti" koju možemo tehnički nazvati ateizmom obrazovanih. U ovom slučaju se radi o činjenici da se jedna značajna, obrazovana populacija deklarira kao ateistička. Uzroci ovoga su vrlo jednostavni. Oni se kriju u oblikovanim dogmama institucionaliziranih religijskih zajednica. Pojedinac se sreće sa tim dogmama, koje su skoro uvijek djelo historijskog razvitka. One su u velikom broju slučajeva strogo dogmatske, okoštale, tradicionalističke i prevaziđene. Ali one su se toliko poistovjetile sa Vjerom i Bogom da smatraju da i najmanje odstupanje od nje smatraju bezvjerstvom, bezboštvom ili ateizmom. Kada se pojedinac nađe u školovanju suočen sa nizom naučnih dostignuća ili shvaćanja koja djelomično ili u potpunosti odstupaju od dogmi, ili ih i jasno pobijaju, koje je pojedinac ranije upoznao, njegova reakcija jeste napuštanje tih dogmi. Za razliku od toga vjerovanje u Ono sa njegovim manifestacijama Konstantne Zakonitosti, Apsolutne Istine i Svog Znanja ne podrazumijeva religioznost, nego upravo ateizam u izvornom obliku jer odriće postojanje natprirodnog bića sa zasebnom sviješću i posebnim moćima.

Idolopoklonstvo

Idolopoklonstvom se definira svako stajalište da se suština Vjere, Saznanja i Spoznaje krije u samo jednom idejnom ili materijalnom segmentu Univerzuma, na kojeg se prenose prerogativi Boga i Vjere i kojima se klanja. Na primjer u nekom čovjeku, totemu, duhu, kipovima, zgradama (tzv. božji hramovi), izvjesnoj ideji, danu ili prazniku, knjizi, simbolu, pjesmi i slično. Samim tim idolopoklonstvom se ne mogu definirati oblici umjetnosti. Idolopoklonstvom se danas može smatrati i skoro najveći dio "duhovne" muzike. Idolopoklonstvo su i takozvani religiozni praznici, kojekakvi meteoriti kojima se klanjaju, kipovi, i sl., za koje se veže samo supstanca božanskog ili religijsko posvećenog.

Predestinacija

Načelno rečeno, čovjek je kovač svoje sudbine, ali ga zakonitosti oblikuju, usmjeravaju, korigiraju i u skladu sa svojim htijenjima oblikuju u većoj ili manjoj mjeri. Ukratko rečeno, ljudska aktivnost i sudbina je ograničena u apsolutnom smislu samo sa okvirom/sferom koji oblikuje Ono, odnosno Konstantna Zakonitost, Apsolutna Istina i Svo Znanje.

Grijeh

Ako je grijeh počinjen on ostaje, i nema toga ko ga može izbrisati, jer njegove posljedice žive u postojanju i dok god žive počinjeni grijeh postoji. Naravno dejstvo počinjenog grijeha se može ublažiti, ili smanjiti ali fizički je nemoguće ih i ukloniti. Radi toga treba izbjegavati počiniti grijeh, jer se on ne može otplatiti nikakvim molitvama i darivanjima.

Smrt

Šta je najveća tajna života, to je njegov kraj, smrt jedne jedinke. Ona izaziva strah, strepnju, a to je jedina neminovnost koja čeka svaku živuću jedinku. Svaka smrt rađa nove živote, bez nje ne bi bilo života, i obrnuto ona je sastavni ciklus stalnog obnavljanja, u procesu "života" živoga. Zato se ne treba plašiti smrti. Kada prestaje naš fizički život, mi nastavljamo dalje postojati kroz sve ono što smo postigli, ostvarili, ostavili, uradili i učinili u toku cijeloga našeg fizičkog postojanja, a koje odzvanja kroz vječnost. Još je ranije rečeno da čovjek nakon što umre nastavlja svoja djela u tri slučaja : ako ostavi trajnu zadužbinu, ako ostavi znanje kojim se drugi koriste i ako ostavi dobro odgojeno dijete.

Da li postoji «drugi svijet» ,«onozemaljska realnost» u kojoj vladaju neke druge zakonitosti u odnosu na Univerzum

Mnoge pojave, situacije, doktrine, i pored mogućih opravdavanja i objašnjena za njih a koja se mogu izvesti sa stanovišta realne i date situacije, ipak često ostaju neobjašnjive sa sadašnjim nivoom znanja ili su sa moralnog stanovišta vrlo upitna. Zbog prevazilaženja ovih nedoumica a i da bi, u slučaju neke dogme koja je upitna i sa moralnog i sa logičkog stanovišta, ona mogla biti provođena uz što manje protivljenja pa i otvorenog suprostavljanja, mnogi narodi i pojedinci su u toku čitave historije morali da ovakve čisto svjetovne potrebe objašnjavaju nekim magijskim zahtjevima i „onozemaljskim“ interesima koje su po svojoj suštini iznad bilo kakvih „ovozemaljskih“ potreba, razumskih shvatanja i dilema. Kao takve te magijske, „onozemaljske“ potrebe se moraju bespogovorno izvršavati, bez postavljanja pitanja ili dovođenja u sumnju, jer one se same po sebi ne mogu objasniti bilo kakvim razumnim rješenjima niti su podložna svjesnom i logičkom shvatanju, jer ona su takva kakva su i moraju se izvršiti. Kao što vidimo jedna čisto svjetovna «ovozemaljska» potreba radi rješavanja nekih nedoumica, objašnjena nekih pojava koja još uvijek nisu objašnjena sa naučnog stanovišta ili prevazilaženja

moralnih dilema, traži da bi mogla biti primijenjena stvaranje „onozemaljskog“, nekog drugog svijeta u kome vladaju neke druge zakonitosti, koje čovjek ne može i neće nikada moći spoznati niti mu je uopće određeno da ih u potpunosti shvati i spozna. Taj novi izmišljeni svijet postoji u stvari samo u religijskoj svijesti određene zajednice ili pojedinca i služi samo kao opravdanje ili objašnjenje za neke postupke ili za neke pojave u stvarnom svijetu. I spomenuto shvaćanje religije o neobjašnjivosti „onozemaljskih“ interesa i zahtjeva „ovozemaljskom“ logikom i zakonitostima postojećeg Univerzuma nalazi se u samim osnovama na kojima počiva velika većina religija. Ovo je jedan od najklasičnijih primjera podvođenja svjetovnih potreba određenih zajednica ili pojedinaca pod religiozni plašt kako bi se one mogle provoditi uz što je moguće manje otpora, postavljanja logičkih i razumskih pitanja. Tako vidimo kako se jedna svjetovna potreba objašnjiva sasvim prozaičnim i racionalnim razlozima pretvara u religioznu potrebu koja je kao neobjašnjiva „ovozemaljskom“ logikom-paradoks. Spomenutim paradoksom se uostalom ujedno spriječava i postavljanje nekih vrlo neugodnih pitanja, ali i sigurno olakšava i savjest mnogih onih koji su obavljali i još uvijek obavljaju te obredne čini, ili ih samo podsticali i odobravali ili se iz raznoraznih razloga (neznanja, lijenosti, straha, fizičke ili psihičke nemogućnosti, nemanja vremena i sl.) nisu logički upuštali u pokušaje. U suprotnom, krajnja konsekvenca bi moglo biti potresanje ustaljene strukture na kojoj počiva poredak i sistem moći i odnosa u određenoj zajednici.

Znači religija se sastoji i u uvođenju ili bolje rečeno izmišljanju novoga paralelnog, tzv. natprirodnog svijeta koji raspolaže sa svojim zakonitostima na kojima je postavljen i po kojima funkcionira i koji bi kao takav trebao biti nedokučiv običnom čovjeku. Ali činjenica je da jedino taj svijet čovjek, u bilo koje vrijeme svoga razvitka uspijevao u sklopu svojih religijskih dogmi, mogao u potpunosti dokučiti i objasniti, iz sasvim jednostavnog razloga jer ga je čovjek izmislio. Nasuprot toga čovjek polagano stiče spoznaju o stvarnom, „ovozemaljskom“ svijetu, Univerzumu, odnosno Postojanju te tako dolazimo u kontradikciju, jer dok čovjek poznaje stvarno drugi svijet, koji bi kao trebao biti njemu nedokučiv, njemu su još uvijek

nedokučive sve zakonitosti stvarnog Postojanja koji mu je dokučiv i koji u stvarnosti jedini i postoji.

Naravno uvijek postoji opasnost da se uslijed određenih okolnosti dovede u pitanje i sama religiozna potreba. Zbog toga dolazi do uobličavanja svjetovne sankcije za sve one koji bi se usudili da dovedu u pitanje religioznu potrebu. Tako bi polako nastajao začarani krug : „ovozemaljska potreba“ (za objašnjenjem pojave ili opravdanjem postupkaÞtraži natprirodno objašnjenjeÞopet natprirodno objašnjene traži „ovozemaljsku zaštitu“. Na ovako postavljenoj podlozi se stvara vremenom sve konzervativnija i autarhičnija zajednica. Ukoliko se gore postavljeno pravilo usko i apsolutno shvaća, propisuje i primjenjuje zajednica u kojoj se javila tako dogmatski postavljena religijska svijest naći se će u velikoj opasnosti zaustavljanja ili značajnog usporavanja svoga razvitka.

Nema drugih zakonitosti, istina i znanja izvan našeg Postojanja. Samim ne postoji neki drugi, božanski svijet koji bi bio drugačija realnost sa zasebnim sistemom zakonitosti, zasebnim istinama i zasebnim znanjima u odnosu na zakonitosti, Istinu i Znanje Postojanja. Ukratko rečeno nema drugog Postojanja u odnosu na naše Postojanje, pa drugačije mišljenje, odnosno uvođenje drugog zamišljenog svijeta i njegovih posebnih zakonitosti, predstavlja najobičniju kontradikciju. Tako je egzistencija drugog, tzv. „duhovnog svijeta“ nemoguća. Znači da je besmisleno traženje objašnjenja u natprirodnom izmišljenom svijetu za neke prirodne pojave ili neke postupke u Postojanju, jer kako tražiti nešto iz nečega što ne postoji. Jedini ispravni put se sastoji od istraživanja, razmišljanja, logike, dokazivanja, saznavanja ili na osnovu deduktivne metode (1.postavljanje zakonitosti 2. izvođenje zakonitosti 3.otkrivanje pojave 4. apsorbiranje znanja 5. postavljanje i prezentacija aksioma istine).

I na kraju da se rezimira, čovjek je tako u nemogućnosti da otkrije sve zakonitosti ni da objasni sve prirodne pojave, u svrhu tih objašnjena, izmislio u svojoj mašti novi svijet za koji je čovjek stvorio i zakonitosti na kojima počiva taj svijet i preko toga natprirodnog

svijeta posredno objašnjava neke zakonitosti stvarnog svijeta. U tome drugom svijetu je sve jasno za čovjeka iako on njemu nije niti istinski niti aktivno pripadao. Tako je bar u svojoj svijesti čovjek našao bar privremeno rješenje mnogih svojih nedoumica koja su se postavljala pred njega u toku razvitka ljudske vrste. A onda je, na drugoj strani, na osnovu izmišljenih zakonitosti koje vladaju u tome drugom natprirodnom svijetu, čovjek u okviru našeg Univerzuma formirao pravila koja pretače u postojeći Univerzum. Ta pravila se manifestiraju u našem svijetu u obliku religijske dogme, obreda, molitvi i magijskih rituala, propisivanja načina života i ponašanja. I kao što smo dokazali tako su i svi religijski obredi i propisi djelo ljudi.

Obredi

U vjeri je važna samo suština, a ne forma. Vjera se čini i doživljava stalno. Vjera je kontinuirana i neprekinuta stvar. Dok se rade i najprostiji poslovi ljudi su na putu Vjere. Radi toga su potpuno nepotrebni obredi, molitve, hodočašća, postovi i slično. Potrebno je dolaziti do suštine i kretati se na putu kontinuirane spoznaje. Voditi uzoran život pun vrlina, ne raditi zlo, raditi, truditi se, razmišljati, spoznavati, saznavati, usavršavati se, biti odgovoran, poučavati, stvarati i ići stalno dalje, dosezati novo i tragati za konačnom Spoznajom. Nikakva molitva, obredi, vrađbine, magija, misterije ili posvećenost dogmi ne može zamijeniti ove gore navedene podvućene postulate, niti može poništiti počinjene grijehe ili učinjeno zlo. Svaki postupak, svaka kretnja čovjeka mora biti u skladu sa Vjerom i gore navedenim podvućenim postulatima.

Dogma o izbjegavanju lažnog straha od Boga

Vlast religije se jednostavno postiže, postizanjem atmosfere straha i masovnom psihozom, koja se može postići na različite načine. Prvo sujevjerjem, a drugo instrumentalizacijom mnogobrojnih čuda. Ovo može donijeti i zamašna novčana sredstva. Vjernikom nema pravo da se naziva onaj koji ne zna u šta vjeruje, nego vjeruje ljudima, lažima i gluposti. Potrebno je napomenuti da svako iracionalno razmišljanje je zlo koje vodi samouništenju, samim tim se mnoge sektaške, afektivne, mističke sekte, nekada prelazeći i u opasne političke pokrete mogu okvalifikovati kao potencijalno opasne, jer zavode ljude, uništavaju njihov *ratio* i usmjeravaju ga u pogrešnom pravcu. Osjećaj misterije

treba izbjegavati, jer predstavlja primitivno stanje duha koje je civilizirani čovjek prerastao. Vjernici se apsolutno nemaju razloga plašiti Boga, jer im Ono u konačnici samo pomaže, uostalom zašto se plašiti onoga čega smo dio i zbog čega smo ovdje. Mi nismo ni robovi niti djeca Božja, nego izvršioci Božjih namjera.

Kozmogonija

Kako smo nastali, gdje je i šta je početak, ta se pitanja postavljaju već milenijumima, još od vremena prve pojave ljudske svijesti. Činjenica je da se dogmatska, bukvalna tumačenja kozmogonije ne mogu prihvatiti. U ustvari dogmatičari koji uporno brane neodrživo, nasilno održavaju nekakav sukob sa naukom. Ali danas se mora prihvatiti da su dinosaurusi postojali, i najvažnija činjenica da je čovjek nastao od nekih vrsta primata dugim razvojnim procesom. Ali upravo ovaj proces, uvjetno ga nazovimo "teorijom evolucije", najviše govori o postojanju tih općih nepromjenjivih zakonitosti. Jer se samo tako precizno izvedeni proces koji je od jednostavnih oblika mikroorganizama, ili još od nekih prelaznih oblika iz neorganskog svijeta u organski svijet, vodio do čovjeka, vrste koja je sposobna da sa istim tim mikroorganizmima, virusima pa i alkoholom manipulira može smatrati posljedicom djelovanja zakonitosti Postojanja. Ništa se ne može sa tim mjeriti, nikakvo čudo koje naša svijest u sadašnjem obliku može zamisliti, nemjerljivo veće od svih čuda koje nam dogme predstavljaju o postanku svijeta i života. Samo su takve zakonitosti mogle voditi primitivne primate da siđu na zemlju, da počnu misliti i kreativno stvarati, da izgrade civilizaciju i otisnu se u nepregledne daljine kozmosa. Van tih zakonitosti koje se stalno odvijaju prema naprijed, nikada prema nazad ništa ne postoji, pa je i razumljivo da se i čitavo Postojanje, uključujući i sam život kreću prema naprijed prema ostvarenju Cilja. Vjerovanje u ono što se daje mitom, fantazijama i historijskom tradicijom je pogrešno, a posebno je besmisleno tvrditi da je čitavo stvaranje nastalo za samo par dana. Pa zar nema većeg i epohalnijeg djela i čuda od razvitka koje već postoji milijardama godina.

Sredstva ostvarenja Vjere

1. Odstupanje od bilo kakvog bavljenja doktrinom i od svakog formalnog rituala, obreda ili religioznih misterija.

2. Bogosluženje treba osloboditi od svakog vanjskog i materijalnog rituala (obreda, misterija), radi toga da bi unutrašnji vjerski doživljaj bio koliko je moguće dublje vezan uz osobu vjernika, svakog trenutka i na svakom mjestu.

3. Doživljavanje Vjere i kretanje po njenoj stazi ne može biti ograničeno na neko osobito vrijeme, neko osobito mjesto, na svečanosti i posrednike.

4. Dobar je vjernik onaj koji se drži kreativnosti, preduzimljivosti, moralnosti, poštenja, časti, ponosa, čovjekoljublja, marljivosti, istrajnosti, upornosti, unutrašnjoj snazi, umijeću, zdravoj ambiciji, štedljivosti, skromnosti, jednostavnosti.

Svrha postojanja Vjere

Suština Vjere jeste njeno stalno dograđivanje kako bi jednog dana čovječanstvo bilo sposobno da dokući i ovlada Spoznajom. Znači sve dok se ne dođe do toga stalnim napretkom i usavršavanjem ne postoji sistem dogmi koji će jednom za svagda odgovoriti na to pitanje. Ovo je mukotrpan i težak zadatak, ali treba vjerovati da će jednog dana biti ostvaren.

Ko su neprijatelji Vjere.

Prvi i najopasniji neprijatelji su oni koji su izdali temeljne vrijednosti radi nekakvih religioznih ideologija. Zatim dolaze oni koji zloupotrebljavaju religiju u dnevnopolitičke svrhe i međusobna razračunavanja. Potom oni koji se ne pridržavaju humanih zakona.

Kako doći do sistema u Vjeri

Pošto Vjera nije ideološka dogma, nego i "duhovna" i filozofska i etička misao čovjeka, samim tim je nepotrebna posebna zajednica u smislu uspostave njene infrastrukture i njenog egzistiranje kao neke profesionalne organizacije koja brine o obredima, molitvama i sl. Historijska praksa je pokazala da su ove institucije u današnje vrijeme izgubile svoju svrhu i pretvorile se u ideološko-političke zajednice i grupacije. A pošto Vjera nije odvojena od svjetovnog života, u smislu nekog posebnog "duhovnog" entiteta, nego zajedno sa njim čini jednu nerazrušivu cjelinu, Vjera ne može štititi interese samo posebne grupe ljudi, nego kompletnog čovječanstva. U principu, svaki čovjek treba da se pridržava Vjere, da aktivno i individualno i u grupi, već kako mu više odgovara i kako mu govori njegova savjest, učestvuje u njenoj spoznaji. Ali kako bi se ta Spoznaja olakšala, postoji i poseban sloj stanovništva koji bi se profesionalno bavio ovom pomoći, najviše u vidu nastave u školama i sličnim institucijama. Oni nisu svećenstvo, ni neka "duhovna" kasta, nego najjednostavnije rečeno profesori ili nastavnici koji bi bili obrazovani na isti način kao i ostala zanimanja. U svrhu toga otvorila bi se visokoškolska ustanova "vjersko-etičko-filozofska" ili sa nekim drugim imenom gdje bi se primarno studirale teološke, filozofske i historijske i sl. nauke, a koje bi doprinosile daljoj i sadržajnijoj ljudskoj potrebi da na bazi "duhovnosti", filozofije i etike pronikne u tajne svoga postojanja. Na toj instituciji koja bi bila središte čitavog vjerskog života proučavao bi se razvoj ideje o Bogu od pamtivijeka do danas, a sve u cilju da se približimo konačnoj Spoznaji. Sva različita vjerska, religiozna i filozofska shvaćanja bez nametanja samo jedne i bez ikakve isključivosti, u slobodnoj razmjeni ideja i dubinskom istraživanju na svim poljima razvijala bi se pozitivna svijest kod pojedinca, a sve sa ciljem istinske Spoznaje. Pristup u tu instituciju je otvoren svim ljudima, bez ikakve diskriminacije na isti način kao i u ostalim visokoškolskim ustanovama. Samo oni koji su završili ovaj stepen obrazovanja ili imaju adekvatno znanje mogu predavati u javnim školama, dok bi se drugi sadržaji tzv. "vjeronauka" izbacili iz javnih obrazovnih institucija, jer nju predaju nekompetentni pojedinci koje šalju isto tako nekompetentne religijske zajednice a i gradivo koje predaju je neodgovarajuće, dogmatsko i nerazumljivo. Umjesto tzv.

vjeronauke uvodi se obavezni predmet «Historija, etika, filozofija i suština vjera». Da bi se ojačala ova institucija treba forsirati da oni pojedinci koji su dosada bili visokoobrazovani, a i imaju veliko znanje u teološkim i filozofskim pitanjima a bez obzira kojoj su religijskoj zajednici pripadali pređu u ovu visokoobrazovanu instituciju. Svaka zajednica određuje da li je njoj ta institucija univerzitetskog karaktera potrebna.

Sami građani mogu, ako žele, da formiraju posebne kružoke ili ad-hok komitete, neke vrste zajednica vjernika koji bi raspravljali o Vjeri, u kojoj bi se birao predsjedavajući ali bi on bio samo *primus inter pares*. U zajednice vjernika bi bio otvoren pristup i odlazak svim građanima bez ikakve diskriminacije. Ali one su samo neformalne skupine i nisu nikakva posebna institucija. Svi vjernici su u okviru zajednice ravnopravni, imaju pravo na svoje mišljenje, slobodu savjesti, rad i aktivnosti. Svake godine vjernici u okviru zajednice biraju i predsjedavajućeg zajednice. Predsjedavajući nije profesionalna dužnost. Predsjedavajući mora posjedovati kvalitete kako bi obavljao čast predsjedavajuće : mora biti obrazovan, iskusan, moralno besprijekoran i sposoban. Sve zajednice vjernika su nezavisne jedna od druge i organizirane su na prostornoj ili interesnoj osnovi. One su među sobom solidarne i obavezne su da pomažu sve svoje vjernike. U zajednicama vjernika ne postoji totalitarno dogmatsko mišljenja ili pridržavanje nekoj apsolutnoj istini i dogmi. U njima vlada demokratski duh i niko nema pravo da drugome uskraćuje pravo na izražavanje ličnog mišljenja o pitanjima Saznanja i Spoznaje bez obzira kakvo ono bilo i sa kojih pozicija se polazilo i kakvi se argumenti uzimali, jer rasprava i razmjena mišljenja je najbolji alat za ovo pitanje. Svećenstvo kao profesionalni i posebni stalež u ovim zajednicama ne postoji.

Zanemareni Bog. Bog ili religija, čemo smo posvećeniji i šta nam je važnije

Postomodernistički svijet odlikuje jedna vrlo zanimljiva pojava, koja je toliko prisutna ali je slabo prepoznata. Riječ je o fenomenu koji pogađa uglavom pripadnike abrahamističkih denominacija, ali sve više uzima primat i u neabrahamističkim religijama (npr. u mijamarskom i tibetanskom budizmu). Zadnje decenije su upravo svjedokom uzdizanja fundamentalističkih pokreta na osnovi religijskih dogmi. To se ispoljava često uz vrlo isključiv, pasivno – agresivno ili prosto agresivni nastup, često sa značajnim izlivima netolerancije, nepoštivanja, unutarnjih nagomilanih frustracija i sl. Kada se detaljnije analizira taj religijski fundamentalizam, ne može se oteti utisku da je on u svojoj suštini prilično svjetonizirana, modernistička (u historijskom, a ne progresivističkom kontekstu) politička ideologija. Osnovni cilj je dolazak na vlast, ispunjavanje predviđene agende i prozaičnih interesa pojedinaca i naravno održanje na vlasti. U tom fundamentalizmu je Bog u potpunosti zanemaren, gurnut u stranu, tek na momente spomenut kao opaska, fusnota ili napomena u općem diskursu fundamentalizma. Religijski fundamentalistički pokret je ustvari izvrnuta logika religijskih ili vjerskih osjećanja, u kojoj se glavna pozornosti usmjerava ne na Boga, koji očito smeta fundamentalistima, nego na religiju kao takvu, odnosno na njene određene dogmatske postavke ili vanjske forme izražaja ili reprezentativnosti. I ti atributi i epiteti religiozne vanjštine su postali i oruđe i bojno polje fundamentalizma. Uostalom lakše je i posvetiti se, podržavati, braniti, osuđivati to kako neko izgleda i šta nosi na sebi ili je li ili nije bio viđen u nekoj većoj i važnijoj crkvi i džamiji u „prime time“, nego pokušavati tragati za Istinom i smislom postojanja. Lakše je ponavljati neke već zadate religijske formule i rituale, makar i ih uopće ne razumijevati, nego postavljati pitanja i pokušavati dati odgovar.

Religijski fundamentalizam jeste moderna politička i društvena pojava, ali on „gorivo“ za svoje funkcionalno djelovanje crpi i iz okvira jedne drevne religijske konstrukcije koja se zasniva na načelu ljudske misli o tzv. „ovozemaljskom“ otjelovljenju božanskog. U povijesnoj

stvarnosti, vjere su od ljudi stvarane i razvijane radi Boga, a nije Bog stvoren niti postoji radi vjere i religije. Ne vjeruje se u judaizam, kršćanstvo i islam, nego u Boga. Kada se raspravlja po ovom pitanju potrebno je pojmovno razlučiti pojmove vjere i religije, jer su njihove sadržine različite. Vjera predstavlja mišljenje ili uvjerenje, a religija je tek skup kanoniniziranih (u dogmatskom smislu) propisa, objašnjena i tvrdnji često po plaštem oficijelne institucionaliziranosti. I tako se u sadašnjoj abrahamističkoj religijskoj konstelaciji (a takav slučaj je bio vrlo čest i u ranijim epohama) insistira na obožavanju judaizma, kršćanstva ili islama ili nekih njihovih aspekata. Obožavanje judaizma, kršćanstva i islama, umjesto vjerovanja u Boga i rada za Boga, je ustvari glavna konstanta religijskog fundamentalizma (bez obzira u kojoj manifestaciji i denominaciji) koji se onda predstavlja kao obični društveno - politički pokret. To je skretanje od istinske Vjere u prostor u kome nema Boga ili je on i previše udaljen, na staze ideolopoklonstva u njegovom najočiglednijem obliku. U fundamentalizmu je Bog nepotreban, čak otežavajuća okolnost...Insistira se na obožavanju religija, bogomolja, rituala, „svetih“ tekstova, svetih dana ili perioda, „nadahnutih“ ili „svetih“ pojedinaca, „mučeništva“, odjevnih predmeta... sl.. Upravo je najveći problem sa judejskim, krsćanskim i islamskim fundamentalistima u tome sto su oni uopce zanemarili Boga, i njegove prerogative prenijeli na Zavjetni kovčeg ili obnovu Hrama, Isusa ili svete knjige. Tako da je mnogo važnije dokazivanje onoga što piše u svetim tekstovima koji su postali neka pučka zamjena za Boga, nego otkrivanje Boga. Zar nije insistiranje na tome ili borba za to kako će neko biti obučen ne samo banaliziranje, nego i bespotrebno skretanje sa staze Spoznaje.

Religijska konstrukcija o tzv. „ovozemaljskom“ otjelovljenju božanskog je nastala iz sasvim jedne ljudske potrebe. Dokučivanje, razumijevanje i poimanje Boga nije jednostavna stvar. Za to su potrebni priličan intelektualni napor i energija, sklonost skoro radoholičarstvu, otvorenost svijesti i hrabrost savjesti. Radi toga je Bog u značajnoj mjeri postao i suviše “udaljen” i nedokučiv za velike mase stanovništva, što je onda imalo prirodnu posljedicu da su se tražili modaliteti toga približavanja Bogu. Bog je bio i još uvijek je za

oficijelne dogme judejskih, kršćanskih i islamskih denominacija, pa i veliku masu njihovih sljedbenika, previše "onozemaljski", suviše stran, teško dokučiv i vrlo slabo razumljiv. Njima je trebalo nešto što bi predstavljalo njegovu "ovozemaljsku" inačicu, sa kojom bi se lakše "komuniciralo" i preko koje bi se lakše tumačio i metafizički i fizički svijet. I to je onda dovelo kod svih abrahamističkih ogranaka do pojave da se božanski aspekt, njegov logos ili čak njegovo "direktno i nedvojdbeno" proizlaženje izraze u nečemu što je bilo ili što je još "ovozemaljski" vidljivo (u najširem mogućem pojmovnom kontekstu) i razumljivo, shvatljivo a suštinski je vezano za nastanak judaizma, kršćanstva i islama. Tako se na "ovom svijetu" taj božanski aspekt u judaizmu izrazio preko Zavjetnog kovčega, Tore i Hrama, u kršćanstvu kroz Isusa, a u islamu kroz Kuran.

U praktičnom smislu (ne i u teorijskom) i Isus i Kuran su za veliku većinu (a za sve oficijelne) denominacija dva abrahamistička ogranka postale suština njihovih vjerovanja, esencija bez koje se ne može. Bog je pod sve većim obožavanjem Isusa i Kurana, postupno i lagano "potiskivan". Zbog toga obožavanja i ne treba onda da čudi, da se u vremenu kada se konačno zaokružuje ortodoksna kršćanska dogma, glavna borba vodi po pitanju "prirode" Isusa, u kakvom je on odnosu prema Bogu i Duhu Svetom, da li je Marija bogorodica ili ne .... i slično. Nemjerljivo je mnogo i vremena, i energije ali i krvi potrošeno na rješavanje toga koji će stav ili čija će teorija pobijediti. Slično se desilo i u razdoblju formiranja sunitske dogme, kada je započela borba oko pitanja prirode Kurana, odnosno da li je Kuran "stvoren" ili "nestvoren" (ova teza je pobijedila). U islamu se to utjelovljenje božanskog nije moglo desiti na primjeru Muhameda, jer je Kuran izričit u optužbi zbog obožtvorenja Isusa, pa se onda postupno kroz kasnije razvijanje tradicionalističke sunitske dogme pribjeglo da se sam Kuran smatra takvim otjelovljenjem. Naravno, u tradicionalističkoj, konzervativnoj islamskoj dogmatici se nigdje eksplicite niti kaže niti tvrdi da je Kuran Bog ili njegova božanska "ovozemaljska" emanacija, ali funkcionalna praksa to potvrđuje. U šiitskom islamu, iako se to nigdje izričito ne navodi, može se uočiti i prijenos nekih elemenata božanskog na osobu (slično kao u

kršćanstvu) i njegove potomke. Međutim, činjenica je da je bilo kakvo vjerovanje u otjelovljenog Boga u samo nekome ili samo nečemu ustvari obično idolopoklonstvo. Islam je ustvari napravio istu grešku kao i kršćanstvo, samo nije u boga pretvorio Isusa, nego knjigu.

Sve su to ustvari surogat vjerovanja, neka zamjenska dogma jer je lakše održavati takva ritualna – dogmatska pravila i tvrdnje, nego se nalaziti u mukotrpnoj stazi Spoznaje. Ako je Bog Istina, zašto bi iskrenog vjernika pogađala potraga i otkrivanje istine, zašto bi se on svim sredstvima borio protiv onih koji hoće da spoznaju istinu. Zbog svoje priproste, nedubinske, agresivističke, idolopoklonističke politike religijski fundamentalizam je općenito vrlo prihvatljiv za marginalce, za one sa krajnjih društvenih i socijalnih rubova, ekstremiste, mrzitelje, sa nižim stupnjem inteligencije, bez znanja ili bez želje za sticanjem znanja, one koji traže prečice u životu. Problem je što se ljudi poglavito koriste i vezuju religijom, a ne kretanjem stazom Spoznaje i Savjesti. To je lakše, jer se treba samo prihvatiti onako kako neko kaže da treba da bude (posebno ako ta „veza“ ima što veću drevnost), nego samostalno misliti, raditi, sumnjati, kreirati, spoznavati....Uz sve navedeno, logika jasno govori da ako je Bog tvorac svega, onda je sve na ovom svijetu „stvoreno“, uključujući i Isusa, i Julija Cezara i mene i vas, i planine i rijeke i zbirke i zapise... i teško je tvrditi da onda nešto od toga što je dato materijalno ima zasebnu božansku ekskluzivnost. Ustvari u svima nama se krije božanska emanacija, jer ako sve potiće iz Jednoga, onda sve mora imati i nešto od Jednoga.

I tako je Bog ostao zanemaren, negdje tamo ostavljen, u zasjenku idolatrijskih uzdizanja religijskih, dogmatskih elemenata i obožavanja „ovozemaljskih“ otjelovljenja kako bi se „doživjelo“ „onozemaljsko“ uživanje. I zato ne treba da nas čudi da se čitava zajednica gubi u apstrakciji, banalizaciji i beskorisnosti, i pogrešno usmjerenoj volji i energiji.

Dodatci : Misli šejha Bedredina

"Ne postoji nikakvo biće ni bivstvo izvan Uzvišene Istine. On je i temeljni Cilj. Tomu su dokaz i riječi spoznavatelja (Istine) koji Ga dozivaju "O Cilju", "O Sveprisutni"!. U tom smislu, Uzvišena Istina je aktivno prisutna u svim stvarima. Ako hoće, neke stvari mogu biti i u međusobnoj opreci. Jer, stvari su okupljene pod pojmom bivstva. Drugim riječima, svaka stvar je drukčija manifestacija Jed(i)noga (Izvora). Opreka i suprotnost su samo iz perspektive ovih manifestacija, ovih stupnjeva. Iako Uzvišena Istina nije definirana (određena) ovim stupnjevima, nije ni izvan njih. Tako je i neistina, iz perspektive njena postojanja, Istina, dakle i sve ono što je krivo je proizvoljno."

"O putniče na putu Istinitog! Ne gubi nadu! Nadati se da ćeš i ti biti pročišćen tom svjetlošću nakon što prođeš duhovni put."

"Znanje bez djelovanja nalik je djelovanju bez vjere ili tijelu u kojem nema duše."

"Ljudi čine se pokoravaju, izražavaju pobožnost, robuju drugom čovjeku, zlatu, srebru, ili slavi, ili stvarima s kojima se mogu hvalisati, ili pak hrani i piću. Međutim, imaju predstavu (umišljaju) da robuju Bogu. Ne znaju komu ili čemu robuju."

"Svrha obaveze izražavanja pobožnosti jeste da se srca usmjere Bitku, Najvećemu, Onome koji jeste od Iskona i Onome koji će biti opstojan do kraja, Onome koji nema ni kraja ni početka, kako bi On osvojio srca. Stoga, sve da hiljadu godina obavljaš molitvu, a srce ti zaokupljeno nedostojnim stvarima, opet ne možeš biti od onih koji su obavili lijepu pobožnost."

Izvornik Otkrovenja (Varidat) Šejha Bedreddina Simavija (1339?—1420) je napisan na arapskom jeziku. Prijevod na osmanski turski sačinio je šejhulislam Musa Kazim Efendi (1858-1919). Komentar na ovo djelo na arapskom jeziku napisao je melamijski pir-i sani (obnovitelj i utemeljitelj trećeg perodamelamijskog učenja) Muhammed Nuru'l-Arebikoji je djelovao i na prostorima Balkana. Prijevod komentara na osmanski je sačinio Ali Urfi Efendi. Korišteno izdanje : Buyuyen Ay Yayinlari, Istanbul 2016, a priređivač je H. RahmiYanyali.

Za šejha Bedredina je svijet pravječan, bez početka i kraja. I božanska volja, pa prema tome i božanska moć nisu van zakona mogućega. Po njemu, božanska volja jeste htijenje onoga što je prirođeno nečemu mogućem, ona slijedi ono što je prirođeno moguće nečemu. Naglašavajući relativnu samostalnost materijalnog svijeta, on kaže da je duhovno i apstraktno odvojeno od materijalnog svijeta subjektivnom relativnošću. Kad bi nestao materijalni svijet, ne bi ostalo ništa od duhovnog i apstraktnog. Primjenjujući ovaj svoj stav na pitanje o predstavi onozemaljskog, zagrobnog svijeta, Bedredin kaže da ovozemaljski i onozemaljski svijet uporedo postoje, vječno, bez početka i bez kraja. U okviru ovog pitanja on imosi svoje stavove o Sudnjem danu. vaskrsnuću i predodžbi raja i pakla. On negira nagovještaje, predznake Sudnjeg dana, kao što su apokaliptičke slike Dedždžala (antihrista) i Dabbet al-arda (fabulozne životinje). Ti nagovještaji nisu se dosada pojavili, kaže on, niti će uslijediti poslije milenija godina, Tjelesno vasksnuće ljudi na Sudnjem danu je nemoguće. Tijelo nije vječno i nije moguće da se čestice tijela, poslije propasti tijela ponovo skupe i ujedine na jednom mjestu. U tom nadređivanju prirodnih zakona materijalnog svijeta mogućnosti fantastičnog Bedredin postavlja i pitanje Isusovoj smrti. Po njemu, pošto su materijalni, tjelesni elementi prolazni, Isus je živ dušom, ali je tjelesno umro. Materijalističke tendencije šejha Bedredina došle su do izraza u njegovom simboličkom realizmu pri tretiranju predstave raja i pakla i kategorija zla i dobra, sotone i anđela. On predstavu raja i pakla poredi sa psihičkim doživljajima i kao da ih rezultativno svodi na te doživljaje : raj i pakao, po svom rezultatu, sastoje se od manifestacija ugodnog i teškog, neugodnog, koje u ovom svijetu u psihici izazivaju dobri i loši postupci. Ono što čovjeka privodi istina, to je anđeo, Boga kao oličenje dobra; ono što čovjeka vodi na suprotnu stranu, kao i sladostrasne snaga koje kolaju u njegovoj krvi, to je sotona, olienje zla. Tretirajući kategoriju "savršenog čovjeka" u muslimanskom misticizmu, šejh Bedredin u temu o krajnjoj, najdubljoj i najintimnijoj spoznaji božanstva, kao krajnjem i najvišem cilju religiozne spoznaje, unosi svoje aluzije o deformaciji te religiozne težnje pod uticajem istorijske realnosti klasnog društva i uloge religije u takvom

društvu...on pledira za slobodu naučnog rada, slobodu razmišljanja i novih zaključaka, a bori se protiv ovještale, tradicionalističke predaje, protiv jednom zauvijek datih odredaba koje sputavaju razvitak i pogružavaju slobodu čovjeka."

Nedim Filipović, Princ Musa i šejh Bedredin, objavljeno u Sarajevu, 1971. (Analiza života, djela i učenja šejha Bedredina)

Deizam

Deizam je stajalište i mišljenje po kome Spoznaja i Saznanje Boga dolazi preko nauke/znanosti, razuma, slobode savjesti i spoznaje, slobodnog mišljenja, promišljanja, iskustva, promatranja, doživljavanja, inspiracije i dijaloga, a ne preko institucionalizirane religije, tzv. "otkovenja apsolutne istine", čudesa, obreda, simbola, molitvi, rituala, fenomena "priestcraft", praznika i svetkovina. Po tome znači i da je Vjera staza spoznavanja, saznavanja i otkrivanja Boga pomoću znanosti/nauke, racionalizma, kreativizma, rada i slobode savjesti i svijesti, a ne obavljanjem cikličnih rituala, obreda, slavljenja svetkovina. Po tome Deizam ima prilično racionalan pogled na Postojanje i Boga, bez vezivanja za ijednu religiju, dogmu i tzv. „otkrovenje apsolutne istine".

Za razliku od ateista, čije mišljenje poštuje, deizam stoji na stajalištu postojanja Boga i Vjere, ali ne na način kako to poučavaju abrahamske (judejsko-kršćansko/hrišćansko-islamske) dogme. Po deizmu Bog je Tvorac i Funkcionalnost Postojanja, po čemu onda nema slučajnosti, nego je sve uvezano u splet zakonitosti i postoji cilj. Ali trenutno ljudi još uvijek nisu dokučili Boga, već se nalaze u procesu njegovog spoznavanja.

Deisti nemaju organizaciju zasnovanu na dogmi i tzv. „otkrovenju apsolutne istine". Samim tim deizmu je i strano postojanje institucionaliziranih/institucionalizovanih religijskih vjerskih zajednica sa dogmatikom, sveštenstvom/svećenicima, i uredjenom hijerarhijom. Deizam ne priznaje ni spise otkrovenja, niti hramove, ... a čitav Univerzum je „hram Božiji". Deizam ne vjeruje u čuda, jer sve sto se dogadja je regulirano/regulisano zakonitostima postojanja. Deizam nije dogma i smatra da jos uvijek nije došlo do Spoznaje "apsolutne Istine" i da se jos uvijek nalazimo na stazi spoznavanja. Samim tim deizam ne priznaje dosadašnja tzv. „otkrovenja apsolutne istine". Deizam ne vjeruje u "odabrani narod", niti u "odabranu zemlju", niti u "svetu zemlju" i po stajalištima Deizma je čitav svijet, citav Univerzum naša "sveta" domovina. Radi toga Deizam je suprostavljen ideji svetih ili vjerskih ratova kojima se nameće prijetvorna "apsolutna

istina". Deizam se ne može nametati, on se mora prihvatati, ali isto tako traži i bori se za potpunu svoju slobodu djelovanja i iskazivanja. U vjeri nema prisile, ali nema ni religije koja na bilo koji način prisiljava. Deisti su dužni da se aktivno bore za svoja uvjerenja na svim poljima života od znanosti preko kulture do politike.

Deizam nije ni sektaški, niti dogmatski...nego je riječ o iznimno pluralnom i fleksibilnom shvatanju. Jednostavno rečeno, od deista se ne očekuje da svi imaju isto mišljenje o Bogu, Postojanju i načinu i cilju njegovog funkcioniranja, ali se očekuje da svako u svome polju aktivnosti, rada, mišljenja doprinese daljim saznavanjima i kreacijama na stazi Spoznaje u Boga. Dvije osobe koje se deklariraju deistima teorijski mogu imati različita mišljenja po mnogim teološkim pitanjima, ali nijednoga od njih to ne čini manjim vjernikom. Po deizmu dijalog, razgovor, međusobno uvažavanje i razmjena argumenata i činjenica upravo predstavlja jedan od načina Spoznaje i usavršavanja racija i kritičkog i stvaralačkog razumijevanja. Deizam zato pruža savršeno polje u potrazi i borbi za Istinom, ali i kao platforma za ujedinjavanje ljudi i njihovo usmjeravanje u progresivni način života. Rad (u bilo kojem obliku), kritičko mišljenje, saznavanje, sloboda savjesti i spoznaje, otkrivanje, pronalazaštvo, kreacija i njeno prezentiranje, vrlina, poštenje, odanost, pravda su orudja Vjere i ono što nas približava Bogu, a ne obredi, rituali, svetkovine....i slično, odnosno puko praznoglavo pridržavanje formalizma a u praksi vođene dekadensom.

Deistička shvatanja su postojala još u antičkom period. Heraklit je Boga doživljavao kao logos, odnosno kao vrhovno racionalno načelo koje upravlja Univerzumom. Platon je Boga odredjivao kao Demijurga ili stvaraoca. I u ostalim antičkim grčko – rimskim filozofskim pravcima i školama prisutne su ideje deizma. Ipak deizam se posebno razvio u vrijeme prosvjetiteljstva i racionalizma u XVII. i XVIII. st., posebno u Britaniji, Francuskoj, Irskoj i Sjedinjenim Državama. U toku prethodnih stoljeća deizam je imao veliki utjecaj na oblikovanje modernog svijeta. Danas je on raširen širom svijeta i predstavlja jednu on najbrže rastućih shvatanja i mišljenja o Bogu i Vjeri. Potrebno je naglasiti da je danas iznimno veliki broj ljudi, formalno pripadnika

neke od religija (posebno abrahamističkog tipa), ustvari odustao od prakticiranja rituala i obreda, shvativši njihovu besmislenost. Istovremeno iako su prestali biti prakticirajuće religiozne osobe, oni nisu prestali da vjeruju u Boga. I pored toga što se formalno ne deklariraju/deklarišu kao deisti, oni sve više i više to praktično postaju.

Etika deizma je jednostavna i pristupačna svima : učenje, rad, sloboda savjesti, sloboda spoznaje, sloboda izbora, sloboda kreativnosti i stvaralaštva, prihvatanje odgovornosti, stalno usavršavanje, suprotstavljanje nepravdi, poštivanje i pridržavanje pravde i poštenja, aktivna borba protiv zatucanosti, zaostalosti, fanatizma, ekstremizma (bilo odakle one dolazile i iz koje ideologije), dekadencije, "čarobnjaštva", kriminala, zločina i eksploatacije.

Životopis

Salmedin Mesihović je rođen 5. IV. 1975. god., u Sarajevu gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. U akademskoj 1995/1996. god. upisuje studij historije na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, na kojem je i diplomirao u oktobru 1999. god., na temu „Glasinačka kultura“. Od aprila 2000. god. zaposlen je na istom Odsjeku kao asistent. Poslijediplomski studij iz arheologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu upisao je krajem 2001. god., i magistrirao na temu «Problem kulturne i etničke zajednice Autarijata» 7. VI. 2004. god. u Zagrebu. Naredne 2005. god. nastavio je školovanje na jednogodišnjem doktorskom studiju iz stare povijesti na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Doktorirao je na temi «Dezitijati: kulturna i narodnosno-politička zajednica u Iliriku i osvajanja Oktavijanova doba» 30. I. 2007. god. u Zagrebu. U martu 2009. god. izabran je u zvanje docenta na oblast stari vijek na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta, a u septembru 2013. god. je izabran u zvanje vanrednog profesora za istu oblast, a 2019. god. izabran je za redovnog profesora za istu oblast. Salmedin Mesihović je i duži vremenski period aktivan u društveno – političkom životu Bosne i Hercegovine.

U dosadašnjem naučno - istraživačkom radu Salmedin Mesihović je objavio 41 naučni rad, kao i sljedeće knjige :

1. ANTIQVI HOMINES BOSNAE.

2. Revolucije stare Helade i Rimske Republike.

3. Rimski vuk i ilirska zmija. Posljednja borba.

4. Progresivizam.

5. Popratna djela. Sabrani članci, opservacije, 34 komentara.

6. Zemlje antičkog Ilirika prije i poslije Milanskog edikta, (koautorstvo).

7. Historija Autarijata.

8. PROCONSVLES, LEGATI ET PRAESIDES. Rimski namjesnici Ilirika, Gornjeg Ilirika i Dalmacije.

9. Ilirike.

10. ORBIS ROMANVS (Udžbenik za historiju klasične rimske civilizacije).

11. Filipike.

12. Historija Ilira, koautorstvo sa Amrom Šačić.

13. Helenske apoikije u Italiji i Siciliji.

14. Liberalna frakcija rimskog nobiliteta – Gaj Lelije i Scipion Emilijan -.

15. Tito i mi – jučer, danas, sutra, koautorstvo.

16. Drugo izdanje knjige "Tito i mi – jučer, danas, sutra", koautorstvo .

17. Helenske apoikije u Italiji i Siciliji", II (printano) izdanje.

18. Liberalna frakcija rimskog nobiliteta – Gaj Lelije i Scipion Emilijan -, II (printano) izdanje.

19. Geneza zla. Agrarna kriza : ekonomski i socijalni pad Republike.

20. Hrestomatija. *Origines*. Izbor iz izvorne građe o nastanku rimskog svijeta.

21. Bitka za Ilirik.

22. Kraljevstvo pobunjenih robova.

23. Epizoda iz povijesti montiranih sudskih i političkih procesa. Progon braće Publija i Lucija Kornelija Scipiona.

24. Publije Mucije Skevola, jurista, historičar, revolucionar.

25. Preci u nama. Genetičko blago Bosne i Hercegovine, Koautorstvo sa Damir Marjanović i Dragan Primorac.

26. „CORNELIA AFRICANA MINOR, FILIA SCIPIONIS ET MATER GRACCHORVM. Prilog izučavanju revolucionarne uloge žena u politici klasične civilizacije.

27. LEX SEMPRONIA AGRARIA. Prilog historiji revolucionarnog zakonodavstva.

28. Kako se kalio revolucionar.

29. Historijsko daleko zrcalo.

30. Tajna drevnog svijeta : Paladij.

31. Izvori o Troji, Ilionu, Wilusi.

32. Prva dalmatinska i Druga dalmatinska kohorta.

33.Rimljani : Život, naslijeđe, sjećanje.

34. ORIGINES. Nastanak rimskog svijeta.

35. Principat. Vlast prvog građanina.

36. Dominat. Vlast gospodara.

37. PRVA REPUBLIKA.

38. Iliri. Postanci.

39.Ratni zločini u teoriji i praksi antičkog perioda Hanibal, ratni zločinac!?.

40. Atena i Pelazgi.

41. Principes of civitates peregrinae in province Illyricum Superior/ Dalmatia - Princepsi peregrinskih civitates u provinciji Gornji Ilirik/ Dalmacije.

42. Magični svijet Ilira – Historija zaboravljene civilizacije, Koautorstvo sa Amra Šačić Beča i Edin Veletovac.

43. FONTES Izvori za historiju rimskog svijeta, Koautorstvo sa Dženana Kahriman i Fadil Hadžiabdić.